

BİBLİYOGRAFYA :

Seydî, *el-Matla'*, TSMK, III. Ahmed, nr. 3459, vr. 14^b; Kantemiroğlu, *Kitâbü İlmi'l-mûsikî alâ vechi'l-hurûfât: Mûsikîyi Harflerle Tesbît ve İcrâ İlminin Kitâbı* (nşr. Yalçın Tura), İstanbul 2001, I, 72-74; Abdülbâki Nâsir Dede, *Tedkik u Tahkik* (nşr. Yalçın Tura), İstanbul 2006, s. 38; Hâşim Bey, *Mûsikî Mecmuası*, İstanbul 1280, s. 28; Tanbûrî Cemil Bey, *Rehber-i Mûsikî*, İstanbul 1321, s. 84-85; Suphi Ezgi, *Nazarî-Amelî Türk Musikisi*, İstanbul 1933-40, I, 35, 136-139; IV, 167-168, 231-233; Hüseyin Sâdeddin Arel, *Türk Mûsikisi Nazarîyatı Dersleri* (haz. Onur Akdoğan), Ankara 1991, s. 247-248; İsmail Hakkı Özkan, *Türk Mûsikisi Nazarîyatı ve Üslûlleri Kudüm Velveleleri*, İstanbul 2006, s. 369-373.

İSMAİL HAKKI ÖZKAN

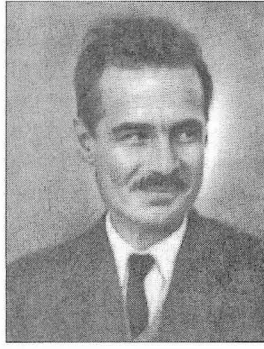
SABA, Ziya Osman

(1910-1957)

Cumhuriyet devri şair ve yazarı.

İstanbul Beşiktaş'ta dünyaya geldi. Babası binbaşı Osman Bey, annesi Ayşe Tevhide Hanım'dır. Sekiz yaşında iken annesini kaybetti. İlk öğreniminden sonra Mütareke yıllarında yatılı olarak Galatasaray Mekteb-i Sultânîsi'ne verildi. Bu sırada tanıştığı Yaşar Nabi (Nayır) vasıtasıyla Yedi Meşale grubuna katıldı. Bir yıl sınıfta kalınca Cahit Sıtkı ile (Tarancı) sınıf arkadaşı oldu. Hukuk Fakültesi'ne devam ederken bir yandan da *Cumhuriyet* gazetesi muhasebe servisinde çalıştı. Mezuniyetinin ardından hariciyecilik için girdiği imtihanında başarılı olamayınca Emlâk Bankası'nda çalışmaya başladı (1936). Görevinin Ankara'ya nakledilmesi üzerine bir süre orada kaldı; ancak İstanbul'u çok sevdiğinden istifa ederek İstanbul'a döndü. 1945-1950 yıllarında İstanbul'da Maarif Basımevi Tashih Bürosu şefliği yaptı. 1950'de geçirdiği kalp krizi dolayısıyla işinden ayrılmak zorunda kaldı. Bundan sonra Varlık yayınlarının tashih işiyle uğraştı. 29 Ocak 1957'de geçirdiği ikinci kalp krizi neticesinde İstanbul'da öldü ve Eyüpsultan'daki aile kabristanına defnedildi.

Annesinin ölümü üzerine kaleme aldığı bazı mensur parçalarla edebiyata ilk adımını atan Ziya Osman şiirle lise yıllarında meşgul olmaya başlamış, ilk şiirleri *Servet-i Fünûn*'da yayımlanmıştır (1927). Katıldığı Yedi Meşale topluluğunun ortak kitabı *Yedi Meş'ale*'de (1928) ve Yusuf Ziya Ortaç'ın desteğiyle kurulan *Meş'ale* dergisinde (sekiz sayı) çeşitli şiirleri yer almıştır (1928). Çocukluk günlerinin hatıraları ve özlemleriyle birlikte yoğun bir karamsar havanın hâkim olduğu ilk şiirlerinde hayata küskünlük ve ölüm temaları dikkati çeker. Eski İstanbul'un tarihi ve mis-

Ziya Osman
Saba

tik havasını anlattığı deneme yazıları ile sonraki yıllara ait şiirleri *Milliyet* gazetesinin kültür-edebiyat sayfası (1929), *İçti-hat* (1930), *Varlık* (1933'ten sonra), *Ağaç* (1936) ve *Yücel* (1938) dergilerinde yayımlanmıştır.

Sanat ve edebiyat anlayışında daha lise yıllarında iken okumaya başladığı H. de Régnier, Mallarmé, Rimbaud, Baudelaire ve Supervielle gibi Fransız sembolistlerinin etkisi görülür. Bir yazısında, "Şiir yazmak benim için bir eğlence olmak şöyle dursun bir ihtiyaç, bir zaruret, âdeta yaşamamın sebep ve hikmetidir" diyen Ziya Osman bütün gerçek şairler gibi hayatının sonuna kadar şiire sadık kalmıştır.

Türk şiirinde sosyal gerçekçiliğin ön plana çıktığı 1940'lı yıllarda âdeta bir derviş tevekkül ile daha çok kendi iç dünyasında huzurlu bir hava oluşturmaya çalışan Ziya Osman yaşama sevinciyle insan sevgisini, ev hayatını, fakirlere acıma duygusu ile kadere boyun eğme ve âhiret özlemini işler. Sıradan insanların günlük yaşayışı, acı ve sevinciyle teslimiyet, Tanrı'nın rahmet ve merhametine sığınma onun şiir dünyasının vazgeçilmez unsurları arasında yer alır. Hayatı boyunca yapmacıktan uzak bir sanat anlayışından ayrılmayan Ziya Osman kendi devrinde görülen yeni modalara kapılmamış, edebî sanatlarla, süs unsurlarına hiçbir zaman rağbet etmemiş, hayatı ve dünya görüşü gibi son derece sade ve tutarlı bir şiir ortaya koymuştur. "Garip" hareketinden sonra bir kısım şiirlerinde serbest tarzı da denemiş olmakla beraber genellikle hece veznini tercih etmiş, sürekli şekilde kendine has bir şiir atmosferi kurma çabası içinde olmuştur. Hâtıra tarzındaki hikâyelerinde ise daha ziyade çocukluğu ile gençlik yıllarını, evliliğini ve İstanbul'un çeşitli semtlerine yaptığı gezintilerle evini ve aile sevgisi etrafında küçük mutluluklarını anlatır. Ziya Osman, doğup büyüdüğü şehirde hızla değişen hayat karşısında hüznü bir duyarlılık ortaya koymuştur.

Yakın arkadaşlarından Oktay Akbal'ın yer yüzünde bir ermiş hayatı yaşadığını söylediği Ziya Osman, belli bir süre etkisi altında kaldığı Necip Fazıl Kısakürek'ten farklı olarak ölüm karşısında isyan etmek yerine bir Yunus Emre edasıyla ölümü tevek-külle karşılamış ve daima ölümün asıl gerçeklik olduğunu vurgulamıştır. Eski İstanbul'un sade, huzurlu ve güzel günleriyle çocukluk, gençlik ve evlilik hayatını anlattığı hikâyelerinde Abdülhak Şinasi Hisar etkisi sezilmektedir. Cahit Sıtkı Tarancı'nın *Ziya'ya Mektupları*' (1957), sadece Cahit Sıtkı'nın şiir anlayışını ve şiir üzerine düşüncelerini değil aynı zamanda bu iki şair arasında ömür boyu süren dostluğu göstermesi bakımından önemlidir. Ziya Osman için ölümünün onuncu yılında *Varlık* dergisi bir özel sayı hazırlamış (1 Şubat 1967) ölümü üzerine basında çıkan yazıların bir kısmı *Değişen İstanbul* adlı kitabının arkasına eklenmiştir.

Eserleri. 1. *Sebil ve Güvercinler* (İstanbul 1943). 1943 yılına kadar yazdığı ve yayımladığı şiirlerden yaptığı bir seçmedir. 2. *Geçen Zaman* (İstanbul 1947). Büyük bir kısmı hece vezniyle yazılmış şiirlerinden meydana gelmektedir. 3. *Nefes Almak* (İstanbul 1957). Şairin hayatının son günlerinde yazdığı şiirleri içeren kitap ölümünden sonra yayımlanmıştır. 4. *Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi* (İstanbul 1952). 1944-1950 yılları arasında çeşitli dergilerde çıkan dokuz hikâyesinden meydana gelmektedir. 5. *Değişen İstanbul* (İstanbul 1959). Eserde şairin 1954-1957 yıllarında kaleme aldığı altı hikâyesi yer almaktadır. 6. *Germinie Lacerteux* (Goncourt Kardeşler'den, tercüme roman, İstanbul 1949).

BİBLİYOGRAFYA :

Mustafa Baydar, *Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar*, İstanbul 1960, s. 167-169; Oktay Akbal, *Şair Dostlarımız*, İstanbul 1964, s. 31-44; Baki Süha Ediboğlu, *Bizim Kuşak ve Ötekiler*, İstanbul 1968, s. 92-99; Halit Fahri Ozansoy, *Edebiyatçıları Çevremde*, Ankara 1970, s. 118-122; Mehmet Kaplan, *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, İstanbul 1975, s. 444-452; Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, İstanbul 1978, s. 262; a.mlf., *Düzyazılar-I*, İstanbul 1983, s. 212-226; Mustafa Miyaşoğlu, *Ziya Osman Saba*, Ankara 1987; Ahmet Oktay, *Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı: 1923-1950*, Ankara 1993, s. 1175-1186; İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, İstanbul 2001, s. 65; Mehmet Nuri Yardım, *Ziya Osman Saba Sevgisi (Ziya Osman Saba Hakkında Yazılanlar)*, İstanbul 2004; Mustafa Kutlu, "Saba, Ziya Osman", *TDEA*, VII, 379-382; Selim İleri, "Saba, Ziya Osman", *DBİst.A*, VI, 380; "Saba, Ziya Osman", *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, İstanbul 2001, II, 839-840.

ABDULLAH UÇMAN